

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)
Технологічний парк (м. Кельце, Польща)
Технологічний університет (м. Кельце, Польща)
Гуманітарно-економічна академія (м. Лодзь, Польща)
Яський університет ім. А. Й. Кузи (м. Яси, Румунія)

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
XIII Міжнародної науково-практичної конференції**

14-16 травня 2025 року

Частина II

**Вінниця-Луцьк
2025**

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця-Луцьк, 14-16 травня 2025 р. Вінниця, 2025. Ч. 2. 498с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства та регулювання соціальних проблем в сучасних умовах; сучасної парадигми менеджменту та публічно-владної діяльності; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства; фінансовий механізм забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного підприємництва та торгівлі; актуальні проблеми та перспективи розвитку маркетингових технологій в умовах євроінтеграції; теоретичний та прикладний аспекти проблем розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти державотворчих процесів в умовах глобалізованого суспільства. Висвітлюються теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО; інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор

Відповідальний секретар – **Мартинова Л. Б.**, д-р екон. наук, професор

Члени редакційної колегії:

Іваницька Н. Б., д-р філол. наук, професор, **Поліщук І. І.**, д-р екон. наук, професор, **Хачатрян В. В.**, д-р екон. наук, професор, **Чорна Н. М.**, д-р іст. наук, професор, **Бондар А. А.**, канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент, **Гнидюк І. В.**, канд. екон. наук, доцент, **Гусак Л. П.**, канд. пед. наук, доцент, **Крупельницька І. Г.**, канд. екон. наук, доцент, **Махначова Н. М.**, канд. екон. наук, доцент, **Тернова А. С.**, канд. техн. наук, доцент, **Хом'яченко С. І.**, канд. юрид. наук, доцент

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-918-182-4

Paslavska I. B. Vinnytsia Institute of Trade and Economics of SUTE LINGUISTIC AND PRAGMATIC PECULIARITIES OF ARGUMENTATION IN ACADEMIC DISCOURSE.....	429
Самохвал О. О., доктор педагогічних наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНОМУ АСПЕКТІ.....	437
Tereshchenko L. Ya., PhD, Associate Professor Vinnytsia Institute of Trade and Economics of SUTE REFLECTION OF RUSSIAN AGGRESSION AGAINST UKRAINE IN ELECTRONIC MEDIA WORLDWIDE: CORPUS APPROACH.....	445
Тимкова В. А., кандидат філологічних наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ МОВНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»....	455
Tymoshchuk N. M., PhD in Philology, associate professor Vinnytsia Institute of Trade and Economics of SUTE TEACHING ENGLISH FOR ACADEMIC PURPOSES: FLIPPED LEARNING APPROACH.....	464
Ткачук Т. І., кандидат філологічних наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ АНАЛІЗ ПОМИЛОК СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОРИСТАННІ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ У РОБОТІ З ФАХОВИМИ ТЕКСТАМИ.....	470
Шостак У. В., кандидат психологічних наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ У ЗМІШАНОМУ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	477
Яблочнікова В. О. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ РОЛЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ?.....	484
Ясенчук Ю. В. Вінницький торговельно-економічний ДТЕУ ОСОБИЛВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМІВ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ.....	491

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ У ЗМІШАНОМУ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто перспективи впровадження штучного інтелекту та машинного перекладу в змішаному навчанні англійської мови в контексті професійної підготовки. Акцент зроблено на адаптивності цифрових освітніх платформ, їх здатності до індивідуалізації змісту навчання та розвитку мовних навичок у фаховому контексті. Показано доцільність використання таких технологій у викладанні бізнес-англійської, зокрема для формування міжкультурної та професійної комунікативної компетентності. Окрему увагу приділено потенціалу інструментів штучного інтелекту в автоматизованому оцінюванні знань і створенні автентичного мовного середовища.

Ключові слова: *штучний інтелект, машинний переклад, змішане навчання, англійська мова, комунікація.*

Постановка проблеми. Інтеграція штучного інтелекту та машинного перекладу у викладання англійської мови ставить перед науковою спільнотою низку актуальних питань. Зокрема, існує потреба в дослідженні ефективності цих технологій у поєднанні з традиційними методами навчання та їх впливу на рівень володіння мовою студентів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останні дослідження і публікації (Мартинюк О. [1], Калько Р., Декусар Г., Лагун К. [2], Романишин І., Чухно Т., Фийса Н. [3], Красуля А., Турчина М. [4]) підкреслюють зростаюче значення ШІ та машинного перекладу у викладанні іноземних мов, особливо в контексті вищої освіти.

Метою статті є вивчення перспектив використання штучного інтелекту та машинного перекладу у змішаному навчанні англійської мови.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах цифровізації освітнього процесу значного поширення набувають системи навчання іноземних мов на основі штучного інтелекту (ШІ), які забезпечують новий рівень адаптивності та індивідуалізації освітнього середовища. Такі системи використовують рекомендаційні алгоритми з метою підвищення ефективності освітнього процесу, моніторингу динаміки засвоєння знань і адаптації змісту навчального матеріалу відповідно до особистих потреб здобувачів освіти. Засоби обробки природного мовлення, інтегровані в ці системи, сприяють удосконаленню фонетичних навичок, зокрема вимови. Водночас інтелектуальні репетитори забезпечують індивідуалізоване освітнє середовище, в якому враховується темп і рівень підготовки кожного студента, а також моделюються ситуації реальної мовленнєвої взаємодії, що сприяє розвитку словникового запасу, граматичних структур і фонетичної компетентності [1, с. 66].

Значущим аспектом є також застосування таких систем у професійній підготовці майбутніх фахівців у галузі міжнародної торгівлі, де ефективна міжкультурна комунікація англійською мовою є необхідною умовою успішного укладання контрактів, ведення перемовин і складання ділової документації. З огляду на складність і динамічність сучасного зовнішньоекономічного середовища, особливого значення набуває здатність студентів оперативно орієнтуватися в англійськомовних джерелах, нормативно-правових актах та аналітичних матеріалах. У цьому контексті системи на базі ШІ, інтегровані у навчальні платформи, забезпечують автоматизовану термінологічну підтримку, а також можливість порівняльного аналізу еквівалентів у різних контекстах, що є важливим при вивченні специфіки ділової лексики.

У межах економічної освіти такі інструменти доцільно використовувати при опрацюванні термінологічно складних тем, зокрема «умови Інкотермс», «форми міжнародних розрахунків», «контрактне право» або «аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства», оскільки це сприяє

формуванню глибокого розуміння функціональної специфіки галузевої лексики та її варіативного вживання у професійних ситуаціях. Наприклад, за допомогою інтерактивних чат-ботів або машинного перекладу студенти можуть моделювати переговори про поставки з урахуванням комунікативних норм ділового дискурсу, що дає змогу не лише покращити володіння мовою, а й підготуватися до реальних професійних викликів у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Крім того, інтеграція таких інструментів у дисципліни економічного спрямування дозволяє ефективно поєднувати мовну підготовку з аналітичними вміннями, необхідними для розуміння фінансової та контрактної документації, що підвищує готовність випускників до роботи у глобалізованому діловому середовищі.

У цьому контексті традиційні методи викладання іноземних мов, попри їх історичну значущість, дедалі частіше сприймаються як ресурсоємні й менш гнучкі щодо індивідуальних освітніх траєкторій. Їх застосування, як правило, передбачає використання значного обсягу додаткових матеріалів і не завжди відповідає сучасним вимогам до персоналізації навчання. Натомість цифрові інструменти на базі ШІ надають можливість формувати індивідуалізовані навчальні плани, що враховують актуальний рівень знань і темпи засвоєння інформації. Такі системи дозволяють автоматизовано відстежувати освітній прогрес і забезпечувати подальше подання матеріалу відповідно до потреб конкретного студента, що значно підвищує ефективність засвоєння [2, с. 183].

Особлива ефективність застосування таких підходів виявляється у змішаному навчанні англійської мови. Такий підхід дозволяє інтегрувати засоби ШІ в процес формування практикоорієнтованих мовленнєвих навичок, зокрема в галузі читання та перекладу фінансової документації, інтерпретації бізнесової інформації, а також укладання й аналізу ділового листування, де особливого значення набувають точність термінології та контекстуальна адекватність лексичних одиниць.

У таких випадках адаптивні навчальні модулі на базі ШІ демонструють підвищену функціональну ефективність, оскільки забезпечують можливість

оперативного реагування на індивідуальні освітні потреби, автоматичного добору навчальних матеріалів відповідно до рівня мовної компетентності, фахового профілю здобувача освіти та частотності вживання лексем у професійній комунікації. Унаслідок цього створюються умови для цілеспрямованого засвоєння термінологічного апарату та дискурсивних особливостей англійської мови у фаховому контексті. Наприклад, у підготовці майбутніх економістів або менеджерів зазначені технології здатні формувати навчальні завдання на основі автентичних фінансових звітів, бізнес-аналітичних оглядів чи комерційних контрактів, що сприяє підвищенню навчальної мотивації та формуванню прикладних професійно-мовленнєвих компетентностей.

Перспективи впровадження інноваційних методів навчання та інструментів ІІІ у викладанні англійської мови у закладах вищої освіти є ключовими для модернізації освітнього процесу. Насамперед, йдеться про підвищення ефективності навчання за рахунок інтеграції віртуальних інтерактивних платформ, які сприяють зростанню мотивації та залученості студентів. Другим важливим аспектом є індивідуалізація освітніх підходів: системи на базі ІІІ дозволяють гнучко адаптувати зміст навчального матеріалу до когнітивних і комунікативних потреб кожного здобувача освіти. Третім чинником є створення сприятливого освітнього середовища, де застосування технологій забезпечує інтенсивне занурення у мовне середовище, стимулюючи активне використання мови на практиці [3].

У прикладному аспекті це може бути реалізовано через курси з бізнес-англійської, що поєднують мовну підготовку з оволодінням ключовими навичками професійної комунікації в сфері міжнародної торгівлі. Застосування змішаного навчання у таких курсах дає змогу студентам активно долучатися до моделювання стандартних професійних ситуацій, зокрема проведення презентацій товарів і послуг, ведення переговорів з іноземними партнерами, участі в міжнародних тендерах та укладання контрактів на постачання продукції. Такий підхід сприяє формуванню стійких практичних навичок комунікації в англомовному діловому середовищі, а також забезпечує інтеграцію мовних знань у конкретні галузеві контексти, що є важливим елементом підготовки висококваліфікованих фахівців.

Крім того, застосування таких підходів дозволяє наблизити освітній процес до реальних умов функціонування ринку, оскільки передбачає роботу з автентичними матеріалами, стандартними формами ділової документації та ситуативно змодельованими кейсами, що відображають сучасні практики ведення зовнішньоекономічної діяльності. Така методика навчання стимулює розвиток міжкультурної компетентності, критичного мислення та вміння адаптуватися до швидкозмінного комунікативного середовища глобалізованого бізнес-простору. У результаті здобувачі освіти не лише поглиблюють знання з англійської мови, а й формують здатність до ефективної взаємодії в умовах реальної професійної діяльності.

Крім того, застосування цифрових рішень сприяє розвитку основних мовленнєвих умінь через моделювання автентичних ситуацій спілкування. Широке використання онлайн-ресурсів і мобільних додатків на базі ІІІ забезпечує глобальну доступність до якісного навчального контенту, що є особливо важливим для студентів вищої та фахової передвищої освіти. Створення віртуальних сценаріїв і впровадження чат-ботів сприяє набуттю практичного досвіду міжособистісної взаємодії. Також варто відзначити потенціал інструментів ІІІ у сфері оцінювання: детальний аналіз освітніх результатів і забезпечення об'єктивного зворотного зв'язку створюють умови для формування адаптивного освітнього процесу[3].

Для студентів економічного профілю інтеграція англomовного ділового листування та практики участі у віртуальних торгових ярмарках англійською мовою виступає одним із ключових чинників формування професійно орієнтованої комунікативної компетентності. Такий підхід не лише сприяє розвитку мовленнєвих навичок у сфері ділового спілкування, а й забезпечує адаптацію здобувачів вищої освіти до сучасних форматів цифрової взаємодії, що дедалі активніше впроваджуються у міжнародній економічній практиці.

Участь у симульованих або реальних віртуальних ярмарках дозволяє студентам відпрацювати презентацію товарів і послуг, вести перемовини з іноземними партнерами, реагувати на запити клієнтів та готувати супровідну

документацію англійською мовою відповідно до міжнародних стандартів ділового листування. У результаті такої інтеграції майбутні економісти опановують не лише лексику і стиль ділового мовлення, а й здобувають практичний досвід репрезентації продукції підприємства в конкурентному середовищі глобального ринку.

Крім того, системне поєднання мовного та професійного компонентів навчання сприяє формуванню здатності до стратегічного мислення, оскільки здобувачі вчаться враховувати комунікативні, культурні та економічні чинники у процесі міжмовної взаємодії.

Окремої уваги заслуговує використання інструментів автоматизованого перекладу (CAT-систем) у підготовці майбутніх перекладачів. Результати порівняльного аналізу таких систем, як Trados Studio, SmartCAT та MemoQ, засвідчують доцільність їх поетапного впровадження в освітній процес. Зокрема, хмарна система SmartCAT, не поступаючись у функціональності іншим платформам, вирізняється зручним інтерфейсом, доступністю для початківців і наявністю вбудованого навчального модуля. Такий підхід дозволяє ефективно поєднувати професійну діяльність перекладача із можливостями машинного перекладу, що сприяє зростанню продуктивності роботи [4, с. 112].

З огляду на зростання обсягів перекладів у сфері міжнародної торгівлі володіння CAT-системами набуває особливої цінності. Наприклад, інтеграція баз термінології, пов'язаної з договорами постачання та ЗЕД-документацією, дозволяє забезпечити високу точність перекладу та скоротити час виконання замовлень.

Сьогодні володіння CAT-системами дедалі частіше є обов'язковою умовою працевлаштування у сфері письмового перекладу. Попит на фахівців, здатних ефективно використовувати такі інструменти, зростає, що зумовлює потребу в оновленні освітніх програм. Очікується, що у перспективі CAT-системи як інструменти III набудуть ще ширшого функціонального потенціалу. Розширення обсягів перекладацьких баз, удосконалення алгоритмів обробки текстів та підвищення обчислювальної потужності сприятимуть подальшому розвитку комп'ютерного перекладу як у теоретичному, так і в прикладному аспектах [4, с. 112].

Зокрема, у сфері зовнішньоекономічної діяльності перспективним є створення спеціалізованих мовних модулів для перекладу документів відповідно до норм ЄС, що дозволить адаптувати національний експортний потенціал до міжнародних стандартів комунікації та підвищить рівень мовної безпеки контрактних відносин.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, впровадження інструментів ІІІ в процес навчання англійської мови у вищій освіті, зокрема у професійно орієнтованих курсах для майбутніх фахівців міжнародної торгівлі, створює нові умови для поєднання лінгвістичної та галузевої компетентностей. Системи на базі ІІІ забезпечують адаптивність і персоналізацію навчання, сприяють розвитку міжкультурної комунікації та дозволяють моделювати професійні ситуації, наближені до реальних умов зовнішньоекономічної діяльності. Внаслідок цього зростає ефективність мовленнєвої підготовки, формуються прикладні аналітичні навички та підвищується готовність здобувачів освіти до комунікативної взаємодії у глобалізованому бізнес-середовищі.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням моделей використання ІІІ у фаховому навчанні англійської мови для формування комунікативної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Мартинюк О. Інструменти ІІІ у викладанні іноземних мов: переваги і недоліки в українській та зарубіжній практиці. *Comparative Professional Pedagogy*. 2024. № 14(2). С. 65-73.
2. Калько Р. М., Декусар Г. Г., Лагун К. Д. Теоретичні та практичні засади використання методів штучного інтелекту при вивченні іноземних мов у ЗВО. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. № 208. С. 181-187.
3. Романишин І. М., Чухно Т. В., Фийса Н. В. Трансформація методів навчання й викладання англійської мови у вищій школі: використання штучного інтелекту, аналіз впливу, перспективи. *Академічні візії*. 2023. № 24. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/645>

4. Красуля А., Турчина М. Використання інструментів штучного інтелекту: порівняльний аналіз систем автоматизованого перекладу. *Львівський філологічний часопис*. 2020. № 8. С. 108-113.

УДК 811.112.2'25:6

Яблочнікова В. О.

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9479-1418>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ РОЛЬ ПЕРЕКЛАДАЧА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ?

У статті аналізується трансформація професії перекладача під впливом технологічних інновацій, зокрема розвитку штучного інтелекту та автоматизованих систем перекладу. Особливу увагу приділено необхідності адаптації освітніх програм до нових реалій, зокрема підготовці майбутніх перекладачів до роботи з сучасними технологіями. Підкреслюється важливість збереження людського фактору в перекладі, зокрема творчого підходу та культурної чутливості, які не можуть бути повністю замінені автоматизованими системами. Стаття також обговорює нові можливості та виклики, що постають перед перекладачами в умовах цифровізації, та наголошує на необхідності постійного професійного розвитку та освоєння нових інструментів.

Ключові слова: машинний переклад (МП), автоматизований переклад (АП), CAT-система, штучний інтелект (ШІ), навчання перекладу, комп'ютерні технології в галузі перекладу.

Постановка проблеми. У цифрову епоху професія перекладача переживає глибокі трансформації під впливом технологічних інновацій. Інтеграція штучного інтелекту та автоматизованих систем перекладу значно змінила традиційні методи роботи, що ставить перед перекладачами нові виклики та можливості. З одного боку, автоматизовані системи перекладу, зокрема нейронні